

ลักษณะการรับของใหม่ในหมู่บ้านจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นางสาวสิริภรณ์ เขมรานุกุล

005450

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมวิทยา มหาวิทยาลัย

แผนกวิชาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๘

005450

i 17919769

INNOVATION STUDY OF SELECTED
VILLAGES IN AYUTTHAYA PROVINCE

Miss Sirinporn Chethakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the
Requirements for the Degree of Master of Sociology

Department of Social Studies

Graduate School

Chulalongkorn University

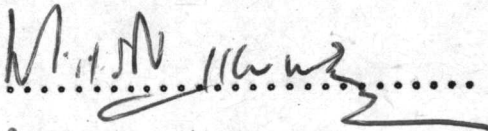
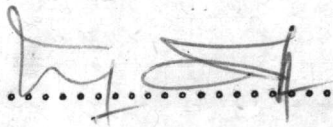
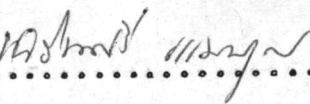
1975

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อำนวยให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
..... กรรมการ
..... กรรมการ

อาจารย์ควบคุมการวิจัย

ศาสตราจารย์ พัทธา สายหู

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนด้านเทคนิควิธีการทำนา ชาวนาที่ทำนาค่าสามารถใช้ปุ๋ยช่วยทำนาได้คือการใช้เครื่องผ่อนแรง เช่น รถไถ ต้องใช้แทรกเตอร์มือเข้ามาช่วยในการทำนา เพราะเป็นพื้นที่นาที่มีคันนาที่น้ำ สำหรับชุมชนที่ทำนาหวานไม่ว่าชุมชนที่ติดต่อกับเขตเมืองหรือเขตอำเภอใดโดยสะดวกหรือไม่ก็ตาม จะมีโอกาสเปลี่ยนแปลงใช้พันธุ์ข้าวคุณภาพดีที่น้อยกว่าชุมชนที่ทำนาค่า เพราะต้องใช้เฉพาะพันธุ์ข้าวขึ้นน้ำ สามารถเติบโตได้ทันระดับน้ำในฤดูน้ำท่วม การใช้ปุ๋ยมีโอกาสใช้เฉพาะก่อนหน้าฤดูน้ำท่วมเท่านั้น ส่วนด้านใช้เครื่องจักรผ่อนแรง สามารถใช้รถแทรกเตอร์ช่วยไถนาได้ก็ นอกจากนี้ทุกชุมชนมีการใช้เครื่องสูบน้ำกันมาก เพราะมีปัญหาน้ำขาดแคลนน้ำ สำหรับด้านผลผลิตของไร่นา ทุกชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงต้องการขายผลผลิต(ข้าว)มากกว่าเก็บไว้บริโภคเอง

ในการศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวปัจจัยต่าง ๆ เท่าที่ข้อมูลจะอำนวยให้ศึกษาได้ ไม่พบความแตกต่างกันอย่างเด่นชัดพอที่จะสรุปลงไปได้นั่นเองว่า ลักษณะอย่างไรที่มีความสำคัญก่อให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยนแปลงของใหม่ด้านเกษตรกรรมประเภทต่าง ๆ เนื่องจากข้อมูลมีความจำกัดมาก

ดังนั้นสำหรับการวางแผนเพื่อการศึกษาการรับของใหม่ทางเกษตรกรรมทั้งสามเรื่องในโอกาสต่อไป ควรจะได้พึงเล็งเลือกชุมชนที่มีตัวปัจจัยหลาย ๆ ประการ เพื่อนำมาพิสูจน์หาสาเหตุข้อเท็จจริงให้แน่ชัด ที่สำคัญคือด้านระเบียบวิธีวิจัย ต้องเก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะวิถีชีวิตของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างโดยละเอียด รวมทั้งต้องมีการขยายแนวความคิดเกี่ยวกับของใหม่ทางเกษตรกรรมแต่ละเรื่องให้มีมากประเภทยิ่งขึ้น นอกจากนั้นแบบสอบถามจะต้องสร้างให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงซึ่งกันและกันได้ และควรจะใช้บันทึกรายงานการวิจัยมาประกอบในการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้รายละเอียดถูกต้องแน่นอนด้วย

Thesis Title Innovation Study in Selected Villages in
Ayutthaya Province
name Miss Sirinporn Chethakul
Academic Year 1974

ABSTRACT

The purpose of the study on "Innovation Study in Selected Villages Ayutthaya Province" is an attempt to study the changes of three types of agricultural innovation ; Farm Inputs, Farm Outputs and Farm Techniques. Factors influences changes are evidently included. The data applied to the study is selected from a "Socio - Economic Survey" conducted by Chulalongkorn University, Social Science Research Institute during 1969 - 1970. It is to be noted that the analysis of the study is based on existing data available.

Results of the study show that in general within three types of agricultural innovations, the farmers of three villages have changes in different degree. Farm Techniques are being changed at the highest degree, while Farm Outputs is at the next and Farm Inputs is at the lowest degree. It is found out that sources of news of innovation are from mostly village headman, kamnan. The other kind involving sources of change is the urban center where the innovation news are diffused to. The farmers who live near urban areas or district seat have more chance to know about the innovation from district officer or saleman who come to the village for demonstrating how to use or apply agricultural innovation equipment in the farm, since the communication and transportation are adequate. The villages which are far from district

seats or urban areas receive innovation news from their neighbors or from their experiences when they go to the other villages.

There are both similarities and differences in types of changes, depending on social structure, location and farmers occupation of each village. For example, the village near district seat or urban area has many farmer associations giving help to farmers. About Farm Techniques, the use of fertilizers are effective, especially those are wet rice farming. Wet rice farming is more productive, the farmers have much change at the input farming by using improve seeds more than the other village. About Farm Techniques, the farms with fertilizers are effective. The mechanic equipments such as tractors, hand tractors in the farm are used. But dry rice farming villages have small chance to change whether they are near the urban area or not. They use improve seeds less than the wet rice villages, the seeds which they use are suitable to the rainy season only. The use of fertilizers in this kind of farming is useless. The reason is the paddies are flooded yearly, it tends to wash out the plant nutrients away, especially when applied by means of chemical fertilizers, and they use tractors effectively instead of hand tractors. All village sampling use new irrigation techniques, because they lack water. About Farm Outputs, it is found out that the farmers want to sell rice more than for home consumption.

In studying the correlation of different factors, according to the data there is no sharp distinction for the conclusion what characteristics have influences on change of agricultural innovation types.

It is to be noted that the planning project for research study on the three types of agricultural innovation Farm Inputs, Farm Outputs and Farm Techniques, should put emphasis on the chosen of villages studied by selecting villages which have various factors affecting change in order that many reasons should be covered, for proving the fact finding precisely. All factors related to ways of life of farmers, should be collected. In addition, the concepts of three types of agricultural innovations should be enlarged. The schedule of questionnaires should be designed carefully. The consideration of fieldnotes for final analyzing data should not be avoided.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จมาได้ด้วยความเอาใจใส่ช่วยเหลือ และการให้กำลังใจอย่าง
ดียิ่งจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งประทับใจและใคร่ขอกราบขอบพระคุณ
อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อศาสตราจารย์ประเสริฐ แยมกดินพุง หัวหน้าแผนก
วิชาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งกรุณาให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำที่มีค่า
เป็นประโยชน์ในการเขียนวิทยานิพนธ์มากมายหลายประการ ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ
ศาสตราจารย์พิทยา สายหู อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาแก้ไข
ข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจน ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านอาจารย์เฉลิมศรี ธรรมบุตร
อาจารย์ประจำชั้นพิเศษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้กรุณาให้กำลังใจช่วยเหลือดูแลตลอด
จนให้คำแนะนำปรึกษาและแก้ไขส่วนข้อบกพร่องในวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จจุลวงด้วยดี พร้อม
กันนี้ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอาจารย์คอกเตอร์จิก อัมโยต์ อธิการบดีมหาวิทยาลัย
สังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาไว้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในช่วงแรก
และได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับรายละเอียดของข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์นี้

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านอาจารย์จำเริญ ภาวิจิตร อาจารย์ประจำ
ชั้นพิเศษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และที่ ๆ อาจารย์ประจำแผนกสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้กำลังใจและคำแนะนำช่วยเหลือตลอดมา โดยเฉพาะ
เฉพาะอาจารย์บุญมา นครอินทร์ และอาจารย์สมศักดิ์ ศรีสันติสุข อธิการบดีผู้ช่วยของสถาบัน
วิจัยทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้กรุณาให้รายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ
ข้อมูล และแนะนำวิธีการคำนวณสถิติตัวเลขที่เป็นประโยชน์อย่างมากในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณคุณพูนสิน ชันทยาภรณ์ แห่งธนาคารกรุงเทพ จำกัด ที่ให้ความช่วยเหลือ
ด้านเจาะบัตร โอ.บี.เอ็ม. และขอขอบคุณคุณสุวดี เขาวลิต เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน
สถิติผู้ให้ความช่วยเหลือตรวจทานบัตร โอ.บี.เอ็ม. ตลอดจนแบ่งเบาภาระด้านอื่น ๆ ของ
ผู้ศึกษาอย่างเต็มกำลังตลอดเวลา นอกจากนี้ผู้ศึกษาขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หน่วยวัดผล มหาวิทยาลัย

ธรรมชาติ ที่โลกกรุณาให้ความสะดวกและช่วยแนะนำวิธีการใช้เครื่องนับแยกบัตร และ
ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาช่วยเหลือ
ให้รายละเอียดและอำนวยความสะดวกในการใช้ข้อมูลของสถาบัน

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณน้อง ๆ และเพื่อน ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์
อย่างเต็มกำลังเท่าที่จะช่วยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อพ่อและแม่
ซึ่งกรุณาให้ทั้งกำลังใจ กำลังทรัพย์และอื่น ๆ จนผู้ศึกษาสามารถอดทนพากเพียร เขียนวิทยานิพนธ์
สำเร็จสมความมุ่งหมาย ผู้ศึกษาขอแสดงความขอบพระคุณอย่างจริงใจต่อทุกท่านที่ได้กล่าวมา
ตลอดจนท่านอื่น ๆ ที่ไม่ว่าจากกล่าวนามไว้ในที่นี้ได้หมกกล้วยความรู้สึกซาบซึ้งตื้นตันในความกรุณา
ช่วยเหลือที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ๖

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ๗

กิตติกรรมประกาศ ๗

รายการตารางประกอบ ๘

บทที่

๑. บทนำ ๑

๒. ระเบียบวิธีวิจัย ๒๐

๓. ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้านและชุมชน ๒๓

๔. บทวิเคราะห์ ๕๔

๕. สรุปและขอเสนอแนะ ๑๓๖

บรรณานุกรม ๑๔๘

ประวัติการศึกษา ๑๕๒

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

หน้า

๑.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและระดับอายุ	๔๒
๒.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและระดับการศึกษา	๔๔
๓.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและการประกอบอาชีพหลัก	๔๕
๔.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและสถานภาพการสมรส	๔๖
๕.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและลักษณะครอบครัว	๔๗
๖.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและขนาดของสมาชิกภายในครัวเรือน	๔๘
๗.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและขนาดเนื้อที่ถือครองเพื่อทำการเกษตร	๔๘
๘.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและกรรมสิทธิ์ในที่ดินถือครองเพื่อทำการเกษตร	๕๑
๙.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและปัญหาในการทำนา	๕๒
๑๐.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและของใหม่คานเกษตรกรรม ๓ เรื่อง	๕๗
๑๑.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามแหล่งข่าวสาร	๖๑
๑๒.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและการเปลี่ยนแปลงรับของใหม่คานการลงทุนในไร่นา (Farm Inputs) ในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา	๖๓
๑๓.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและระดับอายุกับการเปลี่ยนแปลงคานการลงทุนในไร่นา	๖๖

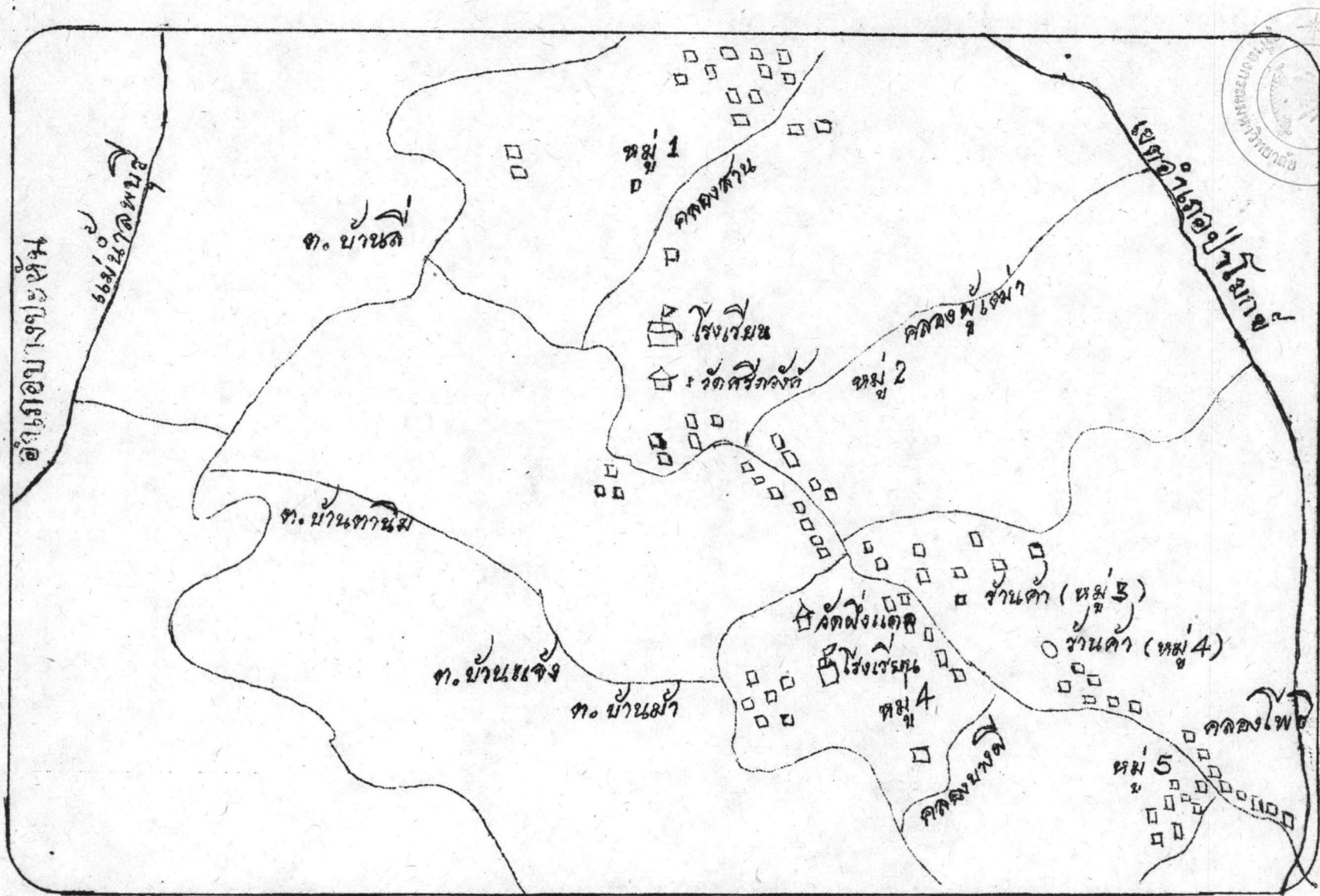
๑๔.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและระดับการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงด้านการลงทุนในไร่ นา	๖๘
๑๕.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและขนาดสมาชิกในครัวเรือนกับการเปลี่ยนแปลงด้านการลงทุนในไร่ นา	๗๐
๑๖.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและขนาดแรงงานกับการเปลี่ยนแปลงด้านการลงทุนในไร่ นา	๗๒
๑๗.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและลักษณะการถือครองที่ดินกับการเปลี่ยนแปลงด้านการลงทุนในไร่ นา	๗๔
๑๘.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและขนาดที่ดินถือครองกับการเปลี่ยนแปลงด้านการลงทุนในไร่ นา	๗๗
๑๙.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและภาวะหนี้สิน	๗๘
๒๐.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและภาวะหนี้สินกับการเปลี่ยนแปลงด้านการลงทุนในไร่ นา	๘๑
๒๑.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน ขนาดที่ดินและภาวะหนี้สินกับการเปลี่ยนแปลงด้านการลงทุนในไร่ นา	๘๒
๒๒.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและลักษณะการทำนากับการเปลี่ยนแปลงด้านการลงทุนในไร่ นา	๘๔
๒๓.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน และการเปลี่ยนแปลงด้านผลผลิตของไร่ นา (Farm Outputs) ในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา	๘๘
๒๔.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและระดับอายุกับการเปลี่ยนแปลงด้าน ผลิตของไร่ นา	๙๑
๒๕.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและระดับการศึกษากับการเปลี่ยนแปลงด้านผลผลิตของไร่ นา	๙๓
๒๖.	อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน และขนาดสมาชิกในครัวเรือนกับการเปลี่ยนแปลงด้านผลผลิตของไร่ นา	๙๕

๒๗.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและขนาด แรงงานกับการเปลี่ยนแปลงด้านผลผลิตของไถนา	๕๘
๒๘.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและลักษณะ การถือครองที่ดิน กับการเปลี่ยนแปลงด้านผลผลิตของไถนา	๑๐๐
๒๙.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและขนาด ที่ดินถือครอง กับการเปลี่ยนแปลงด้านผลผลิตของไถนา	๑๐๒
๓๐.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน และภาวะหนี้สิน กับการเปลี่ยนแปลงด้านผลผลิตของไถนา	๑๐๔
๓๑.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน ขนาดที่ดิน และภาวะหนี้สินกับการเปลี่ยนแปลงด้านผลผลิตของไถนา	๑๐๖
๓๒.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน และลักษณะ การทำนากับการเปลี่ยนแปลงด้านผลผลิตของไถนา	๑๐๘
๓๓.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน และการ เปลี่ยนแปลงรับของใหม่ด้านเทคนิควิธีการทำนา (Farm Techniques) ในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา	๑๑๓
๓๔.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน และระดับ อายุ กับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิควิธีการทำนา	๑๑๕
๓๕.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน และระดับ การศึกษา กับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิควิธีการทำนา	๑๑๗
๓๖.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน และขนาด สมาชิกในครัวเรือนกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิควิธีการทำนา	๑๑๙
๓๗.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน และขนาด แรงงานกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิควิธีการทำนา	๑๒๑
๓๘.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน และลักษณะ การถือครองที่ดินกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิควิธีการทำนา	๑๒๓

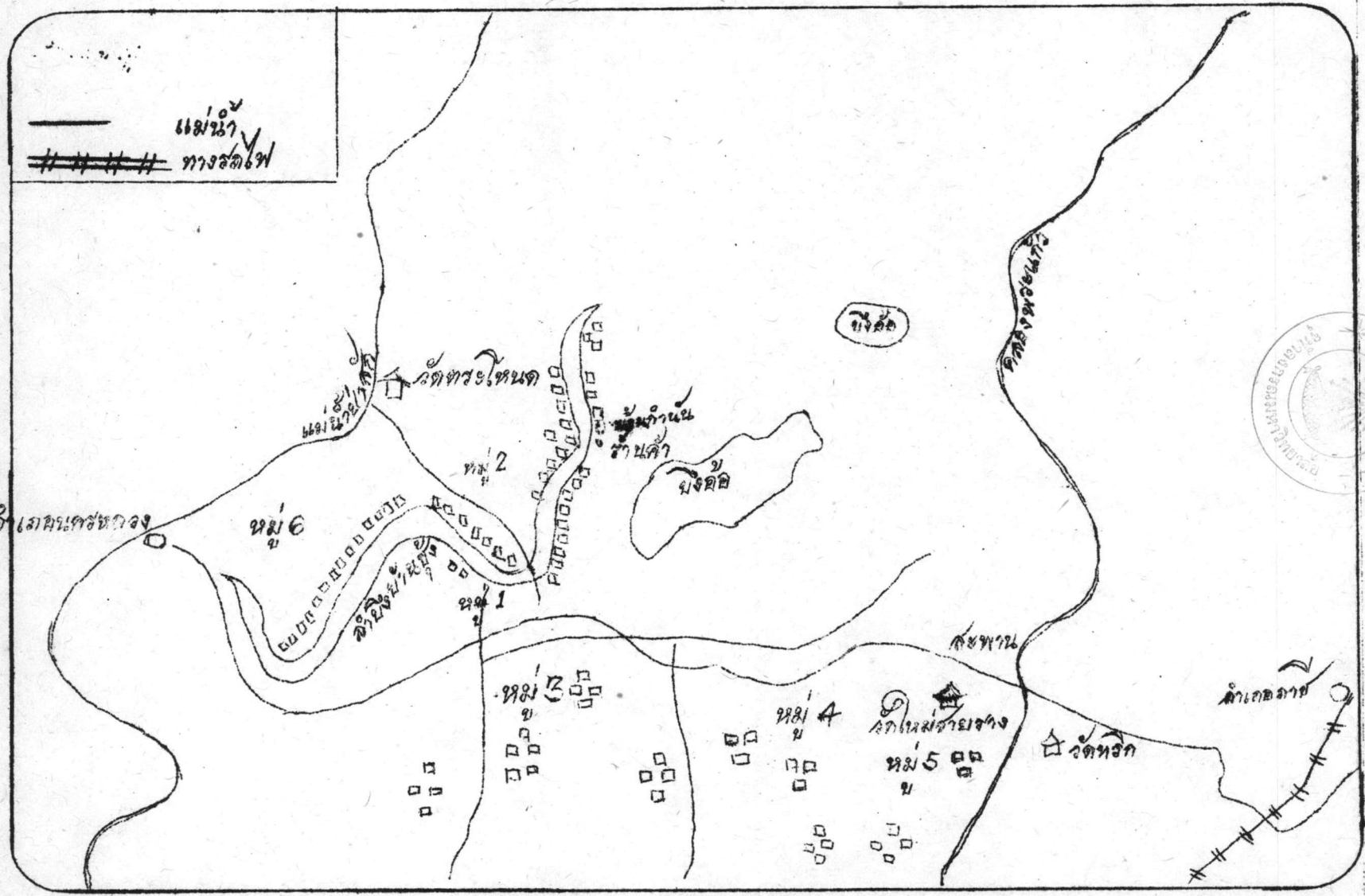
ตารางที่

หน้า

๓๙.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน และขนาดที่ดิน ที่ติดข้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิควิธีการทำนา	๑๒๖
๔๐.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้านและภาวะหนี้สิน กับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิควิธีการทำนา	๑๒๘
๔๑.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน ขนาดที่ดิน และภาวะหนี้สินกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิควิธีการทำนา	๑๓๐
๔๒.	อัตราส่วนร้อยของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามหมู่บ้าน และลักษณะ การทำนากับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิควิธีการทำนา	๑๓๑

แผนที่แสดงแบบแผนการตั้งถิ่นฐานของตำบลตมพนา

แผนที่แสดงแบบแผนการตั้งถิ่นฐานของตำบลบ้านสูง